

197/2 STRAUMSELVA (Vassdragsnr. 197.4Z)

<u>Fylke(r):</u>	Troms
<u>Kommune(r):</u>	Tromsø
<u>Kartblad N50:</u>	1434 II, 1534 III
<u>Nedbørfelt:</u>	44,4 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	893 - 0 moh.
<u>Skoggrense:</u>	300 moh.
<u>Marin grense:</u>	
<u>Naturgeografisk region:</u>	44a: Troms submaritime bjørk- og furuskogregion. Underregion: Harstad-Lyngen-området 45: Nord-Troms kystregion
<u>Landskapsregion:</u>	32: Fjordbygdene i Nordland og Troms
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 23 %, 1-3 km: 53 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	
<u>Verneplanstatus:</u>	Ikke tidligere vurdert
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Straumsvassdraget ligger sentralt på Kvaløya i Tromsø kommune. Vassdraget har utløp i Straumbukta ved inngangen til Ballsfjorden omtrent 12 kilometer sørvest for Tromsøya. Klimaet i området er maritimt med høy årlig nedbør på mellom 1500-2000 mm. Beregnet spesifikk avrenning er 51,28 l/s/km² og middeltilsiget 2,28 m³/s.

Fra fjellmassiv i nord og nordvest har vassdraget to tilløpselver som går gjennom to trange dalganger. Ramfløyelva i tilløpsdalen mot nord dreier mot sør etter 4-5 km og tar navnet Straumselva eller Nordelva. Her går vassdraget gjennom et vidt og grunt dalføre omgitt av myrer og skog. Sørelva kommer fra den sørligste tilløpsdalen, Skitnskarddalen og løper mot øst 4-5 kilometer, der også store Skitnskarrvatnet ligger. Ved samløpet med Nordelva dreier vassdraget mot sør. Herfra renner elva gjennom frodig skog omtrent 2 km, ned til utløpet. Hoveddalen er preget av vide myrflater avgrenset av myke og lave fjellåser. Sidedalene er trangere og har mer fjelltopografi. Fjellmassivene i nord er alpint preget og strekker seg opp i 900 moh.

Det foregår en del skogdrift med furu- og granplanting og uttak av bjørkevirke. Det er etablert skogsbilvei innover i feltet. Utløpsområdet er i Straumbukta, en bygd med butikk, skole og spredt bosetning. All bebyggelse stopper noen få hundre meter opp i vassdraget. Fylkesveien utover Kvaløya krysser over elva ved utløpet. Utenom lysløype er vassdraget ellers urørt av inngrep.

Arealene ovenfor bebyggelsen er avsatt som LNF-område i Tromsø kommunes arealplan.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven.

Geologisk mangfold

Det går en skyveforkastning tvers gjennom hoveddalen fra sør mot nord. På vestsiden finnes omdannede dypbergarter og på østsiden ligger Lyngenfjelldekket med omdannede sedimentære bergarter. På Kvaløya utmerker nedbørfeltet seg med stort geologisk mangfold. Berggrunnen er dominert av granittisk gneis med innslag av mørkere gneisutforminger. Skitnskarddalen og områdene vest i feltet består av tonalittisk gneis. Dette feltet avløses ved inngangen til Skitnskarddalen av omdannede sandsteiner som stryker over Ramfløyaksla. Videre mot øst inngår det bånd av granatglimmerskifer og fyllitt i hoveddalen, og opp mot vannskillet er det et felt av biotitt-hornblendeskifer. Rundt Forrhaugen finnes et større areal med olivinholdige dypbergarter.

Det er betydelige moreneavsetninger oppover hoveddalen med mye torv og myr, særlig på havsedimenter som finnes i til dels stor mektighet i de nedre delene av dalen. Fjellområdene og dalsidene innover Skitnskarddalen og Ramfløydalen er karakterisert av store mengder skredur, blokkmark og forvittringsmateriale sammen med bart fjell. Under Forrhaugen er det betydelige skredmarker ned mot hoveddalen. Ved Småvatnene midt i Ramfløydalen er det velutviklete

morenerygger. I hoveddalen er det en mektig og tydelig breelvavsetning som ligger på tvers av dalen midt i hoveddalføret. Breelvavsetningen er dannet under isavsmeltingen etter Skarpsnestrinnet. En terrassekant med en høyde på omtrent 40 moh. tilsvarer havnivået under Yngre Dryas.

Stedvis er det avsatt betydelige elveavsetninger og det pågår aktiv erosjon med høye elvemøler der elva har skåret seg ned i løsmassene i dype skjæringer. I samløpsområdet rundt Sørelva er prosessene mest tydelige.

Vassdraget vurderes å ha stor verdi knyttet til geofaglig mangfold.

Biologisk mangfold

Vassdraget har få vann, og elvestrekningene er relativt strie. Det er store myrområder med dammer og pøler. Området har store variasjoner i vannkjemi med stor variasjon i pH over korte avstander. I Troms og Finnmark har denne regionen størst artsrikdom av krepsdyr. Vassdraget har små bestander av laks, sjøørret og sjørøye. Tidligere var sjørøyestammen betydelig og laksestammen var større. Vassdraget er lakseførende 7 kilometer i hovedelva og 3 kilometer opp i Sørelva til Skitnskardvatnet. Det er bygget to laksetrapper. Skitnskardvatnet og Småvatnan er overbefolkete røyevann.

Nedbørfeltet ligger på overgangen mellom Troms submaritime bjørke- og furuskog og Nord-Troms kystregion. Vegetasjonen tilhører hovedsakelig den nordboreale og den alpine vegetasjonssone. Enkelte arealer langs vassdragets nedre deler og de sørvendte liene har trekk fra mellomboreal sone. Vassdraget er preget av store myrflater med middels rike myrsamfunn. Den store Hansmyra er overveiende fattigmyr uten stor botanisk interesse. Bakkemyrene under Ramfløya og arealene innover hoveddalføret inn til vannskillet mot Håkøybotn, har middelrike myrer med eutrofe artsinnslag og samlet stor artsrikdom. Rome vokser her på sin nordgrense. Innen de lavere høydelag er det ellers bærlyngmark på den skogdekkete dalbunnen og i helninger. Langs vassdragets nedre deler er det frodig høgstaudekog, sammensatt av bjørk, or og selje. I den sørvendte og bratte lia nedenfor Ramfløya er det betydelige arealer med storbregneskog med høgstaudepreg. Her inngår enkelte mer krevende plantearter. Fjellet domineres av fattige til ordinære plantesamfunn. Kreklinghei dominerer. Forrhaugen er en klassisk plantelokalitet. I dette området er det en interessant og verneverdig artsrik flora på ultrabasiske olivinholdige berggrunn. Blant annet er det registrert skredarve.

De store myrområdene og kantsonene langs myrene og elvene har stor betydning for jaktbart vilt, vadefugl, ender og rovfugl. Nedbørfeltet har størst betydning som hekke, raste- og oppholdsområde for vadefugl med stor individtetthet og flere uvanlige arter. Spesielt er Hansmyra og myrene innover hoveddalen viktige. Hansmyra er også en viktig lokalitet for store mengder måkefugl. Enkelte ender er holder til i elvene og myrene. Utløpsområdet er et viktig beite- og rasteområde for måkefugl, vadere og ender. Hegre beiter langs nedre deler av hovedelva. Storlom hekker i de indre fjellvannene. Nedbørfeltet utgjør også et av de beste rypeområdene på Kvaløya. Det er meget gode hekke- og oppvekstområder for rype. Både fjell- og liryper har rike bestander som kan variere over årene. Kantsonen langs vassdraget har stor rikdom av spurvefugl, blant annet stjermeis, sivsanger og hagesanger. Hoveddalføret er viktig trekkorridor for fugl på trekk nord- og sørover. Nedbørfeltet er rikt på rovfugl. Kongeørn, havørn og hønsehauk hekker. Det gjør også fjellvåk, dvergalk, perleugle og haukugle. Jaktfalk jakter mye i området og kan hekke. Myrene og kantsonene er viktige jaktområder.

Feltet har en stor elgstamme i regional målestokk med det rikeste vinterbeitet på Kvaløya. Det er flere kjente kalvingsplasser. Trekkveier for elg går gjennom feltet og videre nordover. Det er mye oter.

Landskapsbilde

U-formete daler og fjell med alpint preg er karakteristiske elementer. Mot kysten er det fjellterreng med platåpreg. Området har varierende fjelltopografi, dels med avrundete former dels med alpine former. Dette er et karaktertrekk for Straumsvassdraget som har avrundete former langs hoveddalen, mens sidedalene og de indre deler har bratte fjellsider, med egger og alpine fjellformasjoner. Dalen er lang, lav og vid med slakt fall og trangere sidedaler med høyere og brattere fjellsider. Dette er uvanlig sammenlignet med andre vassdrag på Kvaløya som har korte, trange bratte daler med lite utsyn. Landskapsrommet er klart definert, beskyttet og samtidig åpent. Det er vide utsyn utover dalflatene og fjorden, med høye fjell i det fjerne. Forrhaugen bryter med de lave, rolige formene i

hoveddalen der den reiser seg opp av dalbunnen som en bulket og opprevet knaus. Den bidrar til rikdommen i landskapsbildet.

Den mektige glasifluviale avsetningen midt i dalen utgjør et markert knekkpunkt. Det er inntrykksterke blokkurer og fjellvegger langs sidedalene. Disse står i sterk kontrast til de vide flatene i dalen. Blokkskredene under Forrhaugen danner en sterk kontrast mot myrflatene. Små mindre elvenedskjæringer i bart fjell midt i dalen skaper variasjon. Hovedelva er lite synlig og bidrar lite til landskapsinntrykkene. Skitnskardvatnets speilflate som fyller hele dalbunnen, danner sterk kontrast til fjellsidene. Hovedtrekkene i vegetasjonen, med myrflatene og spredte klynger av lauvskog sammen med enkeltstående furutrær, er sterkt mosaikkpreget, detaljrikt og tiltalende. I liene og langs vassdragene er det frodig lauvskog som bidrar til mangfoldet, og står i kontrast til de nakne fløyene og blokkmarkene. Enkelte flater med sterk hogst og plantefelt bryter det generelle landskapsbildet. Det samme gjør lysløypa som om sommeren utgjør et synlig inngrep i landskapet.

Samlet har feltet store landskapsverdier. De største verdiene ligger i den markerte, men åpne og vide dalgangen hvor store områder består av en inntrykksterk og storslagen mosaikk med storslåtte og vide myrflater, treklynger og små vannspeil med vide utsyn over hav og landskap.

Friluftsliv

Straumsvassdraget er et lett tilgjengelig område med et innbydende landskap. Det har stor verdi for lokalbefolkningen og for folk fra hele Tromsøregionen. Vassdraget har mange varierte bruksområder. De viktigste er jakt, fiske, bærplukking og tradisjonelle turer til fots eller på ski. Landskapet og den gode adkomsten kombinert med mange bruksområder, og beliggenheten nær store befolkningssentra, gjør at vassdraget har stor betydning for friluftslivet i regional sammenheng.

Vassdraget er spesielt godt egnet til skiturer. Den store elg- og rypebestanden sammen med lett adkomst og et godt jaktbart terreng, medfører at feltet har særlig stor verdi for jakt. Det er organisert salg av jakt og fiskekort for området. Det drives aktivt med fiskekultivering av vassdraget. Det går en lysløype langs vassdragets nedre deler, over og langs Hansmyra. Fra Straumsvukta skole går det sti langs østsiden av elva og videre til en traktorvei som slutter under Forrhaugen. Et stisystem nordover møter en sti fra Håkøybotn. Den lokale skolen bruker vassdraget flittig. Jegere fra hele regionen jakter i området, mens det hovedsakelig er lokalbefolkningen som fisker. Området er familievennlig. Samlet har hele vassdraget svært stor verdi med tanke på friluftslivet.

Kulturmiljø

De eldste kulturminnene er representert ved flere steinalderfunn på gårdene Straumsvukta og Straumsgården nederst i vassdraget ved fjorden. Det er registrert mange store steinalderboplasser andre steder langs sørkysten av Kvaløya, og funnene fra Straumsvukta-området kan representere en tilsvarende bosetting. Videre er det flere løsfunn fra tidlig metalltid og jernalder, som er spor etter bosettingen her på denne tida. Det finnes også en gårdshaug fra middelalderen på Straumsvukta. En rekke samiske kulturminner er registrert lenger opp langs vassdraget. Disse kulturminnene må ses i sammenheng med den tradisjonelle reindrifta i området, og omfatter gammetufter, teltboplasser, bakerovn og en grav i Finngamheia/Finnheia på Straumseidet.

Av nyere tids kulturminner er det bevart et eldre bygningsmiljø og kulturlandskap på Straumsgården.

Det er svært store kulturminneinteresser langs vassdraget. Samlet representerer kulturminnene bosetting og kontinuitet i området gjennom lang tid, og speiler de ulike delene av befolkningens forskjellig bruk av området.

Meget stor verneverdi ****

Samiske interesser

Innenfor nedbørfeltet er det viktige samiske interesser knyttet til kulturmiljøer, landskap og kulturminner. Det finnes overlappende samiske kulturmiljø fra forskjellige grupper og tidsepoker med et mangfold av kulturminner med stor tidsdybde. I Straumsvukta har trolig bosettingen eksistert sammenhengende fra steinalderen, og at det har vært sjøsamisk bosetting siden middelalderen.

Typiske kulturminner i området er tufter, fangstgroper og offersteder. Kulturminnene viser at området har vært meget viktig for samisk kultur og samfunn.

Meget stor verdi ****

Landbruk

Reindrift

Vassdraget ligger i sin helhet innenfor Kvaløy reinbeitedistrikt, som har 2 driftsenheter og 2 reineiere. Reindriften på Kvaløya drives i dag i to atskilte driftsgrupper, en nord og en sør på øya. Distriktet ligger nært opp til Tromsø by og er preget av at områdene her brukes aktivt av befolkningen i friluftssammenheng. Nedbørfeltet har i hovedsak verdi som høstbeite. De øvre delene av nedbørfeltet berører også sommerbeiteområdene.

Middels verdi **

Landbruk

Det er et aktivt jord-og skogbruksmiljø langs de nedre deler av Straumselva. Det er 7 bruk i drift og alle omfattes av nedbørfeltet. Jordbruksarealet er ca. 1 320 daa, herunder fulldyrket mark og gjødslet innmarksbeite. Skogarealet er ca. 3 050 daa produktiv skog. Annet areal utgjør ca. 10 200 daa. Brukene har den dyrka marka ved sjøen mens skog og utmarksteigene ligger inne i dalen. Det er gode muligheter for nydyrking og en økning av beitemulighetene i området.